

Redakcja: Beata Surmacz (dyrektor IEŚ), Tomasz Stępniewski (z-ca dyrektora IEŚ),
Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Aleksandra Kuczyńska-Zonik, Jakub Olchowski,
Konrad Pawłowski, Agata Tatarenko

Nr 425 (122/2021) | 30.07.2021

ISSN 2657-6996
© IEŚ

Dominik Héjj

Recharging Europe – węgierska prezydencja w Grupie Wyszehradzkiej

„Odnówmy Europę” to hasło węgierskiej prezydencji w V4, rozpoczętej 1 lipca 2021 r. Potrwa ona do 30 czerwca 2022 r. Działania węgierskiego przewodnictwa mają zostać oparte na trzech filarach: stabilności (*stability*), ponownym otwarciu (*reopening*) oraz współpracy (*partnership*).

Poprzednia prezydencja 2017-2018. Ostatni raz Węgry prezydencję sprawowały w okresie od 1 lipca 2017 r. do 30 czerwca 2018 r. Węgierska dyplomacja szczyła się, że w ciągu dwunastu miesięcy poprzedniego przewodnictwa doszło łącznie do ponad 220 spotkań organizowanych na różnych szczeblach – począwszy od głów państw, przez premierów rządów, przewodniczących parlamentów, na ekspertach kończąc. Kiedy w czerwcu 2017 r. w Zamku Królewskim w Warszawie Viktor Orbán przejmował prezydencję od pełniącej wówczas urząd premiera RP Beaty Szydło, deklarował, że „przyszłość Europy jest w Grupie Wyszehradzkiej”, a szef dyplomacji Péter Szijjártó wskazywał, że „Grupa Wyszehradzka stała się światową marką”.

Priorytety przewodnictwa w okresie 2017-2018 opierały się na czterech hasłach odpowiadających obszarom zacieśniania współpracy: Wyszehrad Europejski, Wyszehrad Regionalny, Wyszehrad Cyfrowy i Wyszehrad Globalny. Pod tymi hasłami kryły się: wzmocnienie współpracy regionalnej, inwestycje infrastrukturalne, podnoszenie konkurencyjności przez stosowanie nowych technologii (w oparciu m.in. o technologię 5G), a także zwiększenie znaczenia państw V4 w obszarze międzynarodowym. Węgierska prezydencja odbywała się w roku wyborczym, gdyż w kwietniu 2018 r. miały miejsce wybory do węgierskiego Zgromadzenia Krajowego. Podobnie będzie przy okazji obecnej prezydencji. Ówczesne przewodnictwo zwięźczyło wypracowanie wspólnego stanowiska V4 w sprawie kryzysu migracyjnego, które zostało następnie zaprezentowane na szczycie Rady Europejskiej w Sofii (27-28 czerwca 2018 r.). Wskazywało ono na odrzucenie jakiegokolwiek modelu, którego celem byłoby dopuszczenie mechanizmu relokacji migrantów. Wspólne ustalenia dotyczyły także nowej perspektywy budżetowej, funduszu spójności oraz polityki rolnej.

Węgierskie przewodnictwo 2017-2018 było o tyle interesujące, iż po raz pierwszy dobitnie pokazało, że można zacieśniać współpracę w jasno zdefiniowanych obszarach, skupiając się na osiągnięciu wymiernych efektów, przy jednoczesnym niepodejmowaniu wątków, w których wyszehradzcy partnerzy prezentują odmienne stanowiska.

Wyzwania 2021-2022. Obecne przewodnictwo Węgier oparte zostanie na trzech filarach. Pierwszym jest stabilność (*stability*), tj. koordynacja wspólnych stanowisk państw V4 wewnątrz Unii Europejskiej (stałym forum są konsultacje przed szczytami RE). Mowa o takich polach współpracy, jak m.in. debata o przyszłości Europy, Wieloletnie ramy finansowe (Multiannual Financial Framework), fundusz *Next Generation EU*, fundusz spójności, a także bezpieczeństwo. To ostatnie obejmuje reformę zarówno polityki migracyjnej UE (Nowy pakt o migracji i azylu), jak i systemu Schengen. Istotnym komponentem będzie także współpraca w obszarze wojskowości, głównie w zakresie przygotowań Wyszehradzkiej Grupy Bojowej do objęcia dyżuru bojowego w ramach Europejskiej Grupy Bojowej w pierwszej połowie 2023 r. Państwa V4 mają dążyć do wzmocnienia pozycji parlamentów narodowych, odejścia od wizji stanów zjednoczonych Europy, a także do powrotu instytucji UE do kompetencji jasno określonych w traktatach. W tym miejscu należy wskazać, że cele te są zbieżne z tymi, jakie w czasie kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. wysuwała koalicja Fidesz-KDNP.

Drugim filarem jest otwarcie (*reopening*) w obszarze tak ekonomicznym, jak i społecznym. Ma to być pobudzenie tej części Europy do działania po spowolnieniu wywołanym przez pandemię wirusa SARS-CoV-2. Współpraca państw V4 ma dotyczyć w tym zakresie prowadzenia wspólnych działań przeciwdziałających oszustwom podatkowym, budowaniu dalszej atrakcyjności inwestycyjnej regionu m.in. przez sprzeciwianie się jakimkolwiek podwyżkom podatków (w tym niektórych podatków globalnych). Państwa wyszehradzkie mają

współpracować w ramach Europejskiego Zielonego Ładu, a także uchwalonej niedawno strategii *Fit for 55*. Wspólnym celem koordynacji stanowisk V4 jest uznanie energetyki atomowej za nieemisyjne źródło energii, a także doprowadzenie do rozwiązań, które uniemożliwią przerzucenie kosztów transformacji energetycznej na biedniejsze kraje UE (a co za tym idzie – na konsumentów). Jest to także niezwykle istotne zagadnienie z perspektywy Węgier ze względu na znaczenie rozbudowy elektrowni atomowej w Paks¹. Co interesujące, w ramach węgierskiej prezydencji ma zostać utworzona wspólna grupa robocza w obszarze energetyki wodorowej, której celem będzie m.in. monitorowanie unijnych projektów wodorowych.

Trzecim filarem węgierskiej prezydencji będzie współpraca (*partnership*), której celem ma być wzmocnienie globalnego znaczenia projektu międzynarodowego, jakim jest Grupa Wyszehradzka. Realizacji tego celu ma służyć szereg spotkań w formacie V4+. Współpraca międzynarodowa Grupy Wyszehradzkiej to zazwyczaj najważniejszy obszar prezydencji Węgier, podobnie było w latach 2017-2018.

W trakcie węgierskiej prezydencji państwa wyszehradzkie mają zacieśnić współpracę z dwoma państwami UE, które w tym samym okresie będą sprawować prezydencję w Radzie Unii Europejskiej: Słowenią (1 lipca 2021 – 31 grudnia 2021) i Francją (1 stycznia 2022 – 30 czerwca 2022). Co najmniej siedem spotkań (na różnych poziomach reprezentacji) dotyczyć ma Niemiec, najważniejszego partnera gospodarczego państw V4. Pięć spotkań zaplanowano z przedstawicielami Wielkiej Brytanii, z którą V4 powinna zbudować silny dialog w nowych warunkach kooperacji – tj. już poza strukturami UE.

Tradycyjnie strona węgierska kładzie silny nacisk na spotkania V4+Balkany Zachodnie (co jest kontynuacją założeń także polskiej prezydencji). Przewidziano tutaj siedem spotkań na różnym poziomie reprezentacji. Zaplanowano również spotkania z państwami pozaeuropejskimi, a mianowicie spotkania: V4+Maroko, V4+Państwa Azji Centralnej (na poziomie szefów MSZ), V4+Republika Korei (cztery spotkania), V4+Japonia (także cztery spotkania) czy V4+Izrael (również cztery spotkania).

W programie prezydencji zaznaczono, że „węgierska prezydencja będzie kontynuowała dialog z innymi globalnymi partnerami, takimi jak: Turcja, Chiny, Jordania, Liban i Brazylia”. Dialog ten został przewidziany na poziomie dyrektorów politycznych MSZ.

Wnioski. Cele węgierskiej prezydencji są ambitne, a sformułowany program wykracza poza ramy regionu państw wyszehradzkich. Istotny będzie szczególnie komponent związany ze szczytami w formacie „V4+” z państwami spoza UE, przede wszystkim z Chinami. Węgry są bowiem jedynym państwem, które nie uważa ofensywnej polityki Chińskiej Republiki Ludowej w regionie za zagrożenie, co więcej, wciąż wzrasta znaczenie Chin na Węgrzech (przy udziale władz węgierskich), co może budzić wątpliwości (chociażby na polu ewentualnej infiltracji Europy Środkowej przez władze chińskie).

Interesujące jest samo hasło prezydencji, które można tłumaczyć na różne sposoby, nie tylko jako „odnówmy Europę”, ale także np. jako „naładujmy Europę”. Sposób zbudowania tego lejtmotywu przypomina nieco manifest polityczny i wydaje się wpisywać w toczącą się dyskusję nad stworzeniem nowej grupy politycznej w Parlamencie Europejskim, której zwolennikiem jest Viktor Orbán. Wiele zapisów z programu węgierskiej prezydencji tożsamy jest z deklaracją polityczną tego projektu politycznego.

Nie ulega wątpliwości, iż to, czy uda się zrealizować program węgierskiej prezydencji, zależy od dwóch czynników – z jednej strony, od przebiegu ewentualnej czwartej fali koronawirusa, z drugiej zaś – od wyników wyborów parlamentarnych na Węgrzech, które powinny się odbyć w kwietniu 2022 r.² – stąd też największa liczba spotkań przewidziana jest w okresie do kwietnia 2022 r. Jednocześnie Viktor Orbán z pewnością będzie chciał wykorzystać przewodnictwo w Grupie Wyszehradzkiej w kampanii wyborczej, pokazując, że Węgry są jednym z najważniejszych, o ile nie najważniejszym państwem regionu.

¹ Na temat elektrowni atomowej w Paks czytaj: D. Héjj, *Elektrownia atomowa w Paks – znaczenie i perspektywy*, „Prace IEŚ” nr 4/2021, <https://ies.lublin.pl/prace/rozbudowa-elektrowni-atomowej-w-paks-znaczenie-i-perspektywy/>.

² O wątpliwościach wokół organizacji wyborów czytaj: D. Héjj, *Węgry: rząd znosi obostrzenia, stan nadzwyczajny obowiązuje nadal*, „Komentarze IEŚ” 423 (120/2021).